

NESH

Den nasjonale forskningsetiske komité for
samfunnsvitenskap og humaniora

Oslo, 27.11.2020

Høringsinnspill til Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora

Forening for kulturforskning vil med dette gjerne komme med sine innspill til den reviderte versjonen av NESHs forskningsetiske retningslinjer. Forening for kulturforskning er en medlemsorganisasjon og et samarbeidsorgan for kulturforskere i Norge. Foreningen ivaretar og fremmer interesser på vegne av kulturhistorikere, kulturvitere, etnologer, folklorister og museologer ved universiteter og høyskoler og ved kulturinstitusjoner som museer og arkiver.

Vi takker for innsatsen komiteen har gjort i denne revideringen. Vi har noen kommentarer og innspill til retningslinjene som vi vil presentere i det følgende, strukturert etter disposisjonen i de reviderte retningslinjene.

A Forskerfellesskapet

9. Deling av forskningsdata

Vi liker svært godt at retningslinjene har deling av data som utgangspunkt, og spesielt godt at det er unntakene fra deling som bør begrunnes. Her ønsker vi en tydeliggjøring av at dette også inkluderer kvalitativt kildemateriale. I siste avsnitt står følgende:

«Det kan være særlig aktuelt i omfattende registerforskning, internettforskning og stordataforskning [...]»

Også innenfor kvalitativ forskning er bakveisidentifisering mulig, ikke minst med tanke på formuleringer, lyd og bilder. Vi foreslår derfor at dette endres til:

«Det kan være særlig aktuelt *i kvalitativ forskning*, omfattende registerforskning, internettforskning og stordataforskning [...]»

B Forskningsdeltakere

19. Konfidensialitet og taushetsplikt

Her er det uklart for oss hva som ligger i personlige forhold, og begrepet *skal* mener vi kan være uheldig i denne sammenhengen. Noen ganger kan personlige forhold av ulike slag være viktige å få fram, og for noen meddelere/respondenter kan det være viktig å eie sin egen historie. Vi foreslår følgende:

«Når løftet om konfidensialitet er gitt, skal forskere behandle innsamlet informasjon om personlige forhold konfidensielt.»

20. Anonymisering

Det første avsnittet i denne delen avsluttes med setningen:

«I alle slike tilfeller skal forskningsdeltakernes anonymitet være garantert, både ved publisering og annen offentliggjøring.»

Vi anerkjenner behovet og kravet om forskningsdeltakernes anonymitet ved publisering og annen offentliggjøring. I våre fag som er kulturvitenskap og kulturhistorie er imidlertid erfaringen at å *garantere* anonymitet i noen sammenhenger er vanskelig å gjøre selv om alle regler og prosedyrer for anonymisering og aidentifisering følges. Grunnen er at avhengig av konteksten vil *informantens fortelling* kunne bidra til en bakveisidentifisering av informanten. Vi foreslår at følgende formulering erstatter den første:

«I alle slike tilfeller skal forskeren sikre forskningsdeltakernes anonymitet gjennom å følge gjeldende regler og forskrifter, både ved publisering og annen offentliggjøring.»

23. Lagring av forskningsmateriale

Ved gjennomføring av kulturhistorisk forskning kan personopplysninger være en sentral del av materialet. Når materialet i etterkant blir lagret i egnet institusjon for senere bruk, bør personopplysningene kunne følge med. Vi foreslår derfor en ny andre setning øverst i dette punktet:

«Personopplysninger skal bare lagres etter at forskningen er gjennomført dersom dette inngår i samtykket.»

29. Fremtidige generasjoner

Her fokuseres det i retningslinjene på mulige skader som forskningen kan gjøre. Men det bør også være en del av ansvaret til forskeren å gjøre forskning, og av samtiden å samle inn materiale om nåtid og fortid også for fremtidige generasjoner. Vi foreslår derfor følgende tillegg:

«Også å unnlate å forske kan ha negative konsekvenser for fremtidige generasjoner.»

C Grupper og institusjoner

32. Kulturhistoriske kilder

Vi oppfatter at kapittelet i første avsnitt tar utgangspunkt i en uklar definisjon av kulturminner. Kulturminner er et juridisk begrep som defineres av kulturminneloven og dette bør presiseres i teksten. Selv om teksten kanskje ikke er ment å gi en uttømmende definisjon på kulturhistoriske kilder fremstår den likevel som en:

«Kulturminner omfatter både kulturarv og naturarv, så vel som vitenskapelig arv (landskap, steder, minnesmerker, gjenstander, tekster, arkiv med mer).»

Vi foreslår følgende endring som ivaretar kulturminner som juridisk begrep, men som også innbefatter andre kildekategorier som ikke er nevnt og som tar hensyn til overskriften på hele avsnittet (kulturhistoriske kilder):

«Med kulturhistoriske kilder menes alle kilder som har historisk verdi, det vil si kulturminner og kulturmiljøer i juridisk forstand, men også auditive, visuelle og skriftlige kilder, så vel som muntlige kilder og kulturelle praksiser (feltarbeidsmateriale).»

I det andre avsnittet som starter med «Bevaring av kilder i arkiv...» opplever vi videre at kulturhistoriske kilder utelukkende får en *historisk* verdi. Kulturvitere og kulturhistorikere som innhenter samtidsdokumentasjon bruker imidlertid disse kildene i *samtidsanalyser*. Samfunnsdokumentasjonen har derfor en dobbel funksjon som vi ikke synes gjeldende tekst fanger opp, at den både brukes i kulturalytiske samtidsanalyser og kan være potensielle kilder i framtiden. Vi foreslår følgende tilleggssetning, plassert umiddelbart i forkant av andre avsnitt:

«Samfunnsdokumentasjon kan ha en dobbel funksjon. Slike kilder kan brukes i kulturalytiske samtidsanalyser, samtidig som de kan komme til å bli verdifulle kulturhistoriske kilder i framtiden. Det kan være uklart hva slags verdi samtidsdokumentasjon kan få i framtiden. Det kan derfor være viktig å bevare kilder etter samtidsstudier, også når de ikke betraktes som spesielt bevaringsverdige i sin samtid.»

Med vennlig hilsen

Forening for kulturforskning

v/ Ane Ohrvik
leder